

Sygn. akt IV U 40/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2018 roku

Sąd Rejonowy w Świdnicy IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący: SSR Maja Snopeczyńska

Protokolant : Karolina Nowicka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 kwietnia 2018 roku w Ś.

sprawy z odwołania **W. M.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

w sprawie (...) - (...) z dnia 30.11.2017 roku

o zwrot zasiłku chorobowego

I. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. w sprawie (...) - (...) z dnia 30.11.2017 roku w ten sposób, iż ustala, że powódka W. M. ma prawo do zasiłku chorobowego za okresy wskazane w tej decyzji oraz ustala brak obowiązku zwrotu pobranego zasiłku chorobowego opisanego w tej decyzji;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. na rzecz powódki W. M. kwotę 180,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Powódka W. M. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we W. z dnia 30 listopada 2017 roku, odmawiającej jej prawa do zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego za okres od 4 II 2014r do 9 V 2014r, od 20 V 2014r do 8 VII 2017r, od 11 X 2015r do 10 XII 2015r i od 16 XII 2015r do 29 VI 2016r oraz zobowiązującej powódkę do zwrotu zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego za w/w okres w kwocie 31.948,13 zł. W uzasadnieniu powódka wskazała, bezzasadne uznano wypłacony zasiłek za nienależnie pobrany, ponadto powódka nie została pouczona o braku prawa do pobierania zasiłku chorobowego; powódka nie wykonywała czynności, które stanowią wykonywanie pracy zarobkowej, gdyż taką czynnością nie jest mianowanie 17 nowych konsultantek, uzyskanie wynagrodzenia z tytułu umowy zlecenia nie było wynikiem pracy powódki, a związane było z wynikami sprzedaży osiąganymi przez zespół osób wcześniej mianowanych przez powódkę na stanowisko konsultanta.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu powołano podstawę prawną decyzji, podnosząc, iż powódka w czasie orzeczonej niezdolności do pracy świadczyła pracę zarobkową na podstawie umowy zlecenia w (...) Sp. z o.o. w W.

W toku postępowania Sąd ustalił

następujący stan faktyczny:

Powódka W. M. była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w (...) Sp. z o.o. w B. od 18 października 2010 roku.

W okresie od 4 II 2014r do 9 V 2014r, od 20 V 2014r do 8 VII 2017r, od 11 X 2015r do 10 XII 2015r i od 16 XII 2015r do 29 VI 2016r powódka miała orzeczoną niezdolność do pracy i wypłacono jej zasiłek chorobowy.

Od lipca 2011 roku powódkę łączyło kilka umów zlecenia z (...) Sp. z o.o. w W., na mocy których powódka była skierowana do świadczenia usług na rzecz (...) Sp. z o.o. (od 19 VI 2013 roku umowy zawierano kolejno bez przerw). Do obowiązków powódki należało tworzenie zespołu konsultantek i liderów sprzedaży oraz szkolenia konsultantek i liderów. W tym okresie nie uczestniczyła w żadnym szkoleniu, mianowała 17 konsultantek, od II 2014r złożyła zamówienia na łączną kwotę (...) Powódka otrzymywała wynagrodzenie które było wyniskiem pracy własnej i zespołu.

Decyzją z dnia 30 listopada 2017 r. organ rentowy odmówił powódce prawa do zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego za okres od 4 II 2014r do 9 V 2014r, od 20 V 2014r do 8 VII 2017r, od 11 X 2015r do 10 XII 2015r i od 16 XII 2015r do 29 VI 2016r oraz zobowiązano powódkę do zwrotu zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego za w/w okres w kwocie 31.948,13 zł.

W uzasadnieniu decyzji wskazano, że w toku postępowania wyjaśniającego ustalono, że w czasie orzeczonej niezdolności do pracy powódka świadczyła pracę na podstawie umowy zlecenia na rzecz (...) Sp. z o.o. w W.. W decyzji wskazano, że powódka niewłaściwie wykorzystywała zwolnienie lekarskie od pracy, co skutkuje utratą prawa do zasiłku chorobowego.

Dowód: akta ZUS – w załączeniu.

Powódka w spornym okresie, kiedy pobierała zasiłek chorobowy, nie wykonywała osobiście czynności konsultantki i lidera związanych z zawartą umową zlecenia. W czasie choroby powódki główne czynności w zakresie dystrybucji kosmetyków podejmowała działająca w zastępstwie powódki liderka. Liderka przywoziła do domu powódki wypełnione przez nowe konsultantki formularze zgłoszeniowe, które powódka jedynie podpisywała, liderka wysyłała je do firmy. Powódka brała udział w mianowaniu tylko jednej nowej konsultantki - swojej mamy. Powódka nie prowadziła osobiście sprzedaży kosmetyków, zamawia kosmetyki tylko na swój użytek. Grupa konsultantek której jest liderem prowadzi sprzedaż kosmetyków wśród klientek, każda z konsultantek zamawia towar dla swoich klientek. Na dochód powódki pracują konsultantki, powódka jako lider swojej grupy uzyskała dochód około 100-150 zł miesięcznie.

Dowód: zeznania powódki k. 18 płyta CD k. 21

W tak ustalonym stanie faktycznym

Sąd zważył:

Odwołanie podlegało uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 1778) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Zgodnie zaś z art. 84 ust 2 powyżej cytowanej ustawy za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważane są:

1) świadczenia, które zostały wypłacone pomimo zaistnienia okoliczności powodujących:

a) ustanie prawa do świadczeń,

b) wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części,

jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Przepis ten, ustanawiając obowiązek zwrotu świadczenia przez osobę, która pobrała nienależne świadczenie, wskazuje istotną cechę nienależnie pobranego świadczenia w ujęciu u.s.u.s, tj. świadomość (złą wiarę) osoby pobierającej świadczenie co do nieprzysługiwania tego świadczenia w całości lub w części od początku albo w następstwie później zaszłych zdarzeń. Obowiązek zwrotu świadczenia obciąża więc tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, mając świadomość jego nienależności. Dotyczy to zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach dotyczących braku prawa do pobierania świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 1 u.s.u.s.), jak i osoby, która uzyskała świadczenie na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenie (art. 84 ust. 2 pkt 2 u.s.u.s.). Świadomość nienależności świadczenia może mieć źródło w pouczeniu udzielonym przez organ rentowy co do okoliczności powodujących konieczność zwrotu świadczenia bądź też może wynikać z zawinionego działania osoby, która spowodowała wypłatę świadczeń.

W orzecznictwie sądowym, dotyczącym problematyki zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, ugruntowany jest pogląd o możliwości domagania się przez organ rentowy zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę, przy czym dla ustalenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, decydujące znacznie ma świadomość i zamiar ubezpieczonego, który pobrał świadczenie w złej wierze.

W niniejszej sprawie nie można uznać, by powódka pobrała świadczenie w złej wierze, albowiem nie zostały spełnione przesłanki z art. 84 ust. 2 powołanej ustawy z dnia 13 października 1998 roku. W tym miejscu wskazać należy, że pouczenie osoby pobierającej świadczenie o okolicznościach powodujących ustanie prawa do świadczenia albo wstrzymania wypłaty świadczenia w całości lub części ma doniosły charakter z uwagi na fakt, iż przesądza o świadomości ubezpieczonego pobrania świadczenia bez podstawy prawnej. Powinno ono zawierać informację o okolicznościach, których wystąpienie spowoduje brak prawa do świadczenia lub wstrzymanie jego wypłaty w całości lub części oraz zobowiązanie powiadomienia organu rentowego o zajściu ww. okoliczności. Obowiązek udzielenia pouczenia obciąża organ rentowy, który w przypadku sporu zobowiązany jest do wykazania skutecznego doręczenia prawidłowego pouczenia adresatowi. W przypadku braku potwierdzenia doręczenia przesyłki zawierającej stosowne pouczenie organ rentowy skuteczność doręczenia może wykazywać innymi dowodami.

Strona pozwana nie wykazała natomiast, aby powódka pouczona została o braku prawa do pobierania świadczeń, bowiem w aktach organu rentowego brak jest jakiegokolwiek decyzji zawierającej pouczenie, z którego wynikałoby kiedy i w jakich okolicznościach następuje zwrot nienależnie pobranych świadczeń.

Abstrahując od powyższego zdaniem Sądu w niniejszej sprawie nie zostały spełnione przesłanki art. 17 Ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity – Dz. U. z 2016 roku, poz. 372). W tym miejscu wskazać należy, że pracą zarobkową, o której mowa w art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach, jest każda aktywność ludzka, niezależnie od stosunku prawnego, w ramach której jest realizowana, skutkująca uzyskaniem dochodu. Spełnienie wspomnianej przesłanki było wielokrotnie przedmiotem oceny zarówno ze strony Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych. Na tym tle dominuje podejście przypisujące zarobkowy charakter każdej działalności przynoszącej jakikolwiek dochód. Nie dotyczy to jedynie sporadycznych, incydentalnych i wymuszonych okolicznościami przejawów aktywności zawodowej (por. m.in. wyroki SN z: 5 kwietnia 2005 r., sygn. akt I UK 370/04, OSNP nr 21/2005, poz. 342; 12 maja 2005 r., sygn. akt I UK 275/04, OSNP nr 3-4/2006, poz. 59; 5 października 2005 r., sygn. akt I UK 44/05, OSNP nr 17-18/2006, poz. 279; 15 czerwca 2007 r., sygn. akt II UK 223/06, OSNP nr 15-16/2008).

Na gruncie art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach odrębnie ocenia się spełnienie przesłanki polegającej na wykorzystywaniu zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia. Chodzi tutaj - ogólnie rzecz ujmując - o takie działania, które są nieodpowiednie dla osoby chorej i mogą wydłużać okres pozostawiania na

zwolnieniu. Są to także wszelkie działania utrudniające proces leczenia i rekonwalescencję (por. wyrok SN z 14 grudnia 2005 r., sygn. akt III UK 120/05, OSNP nr 21-22/2006, poz. 338).

Z zeznań powódki wynika, że na podstawie umowy zlecenia była tzw. liderem, gdzie kierowała zespołem konsultantek; natomiast w czasie choroby powódki główne czynności w zakresie dystrybucji kosmetyków podejmowała działająca w zastępstwie powódki liderka, liderka przywoziła do domu powódki wypełnione przez nowe konsultantki formularze zgłoszeniowe, które powódka jedynie podpisywała; powódka brała udział w zatrudnieniu tylko jednej nowej konsultantki - swojej mamy, powódka nie prowadziła osobiście sprzedaży kosmetyków, zamawiała kosmetyki tylko na swój użytek, zaś grupa konsultantek której jest liderem prowadzi sprzedaż kosmetyków wśród klientek, każda z konsultantek zamawia towar dla swoich klientek. Nie można uznać, że skoro w okresie pobierania zasiłku powódkę łączyła z (...) Sp. z o.o. w W. umowa zlecenia (które kolejno zawierane były już od 2011 roku) - to automatycznie pobrany przez powódkę zasiłek jest nienależnym. Dla spełnienia przesłanki pobrania niezależnego zasiłku nie wystarczy trwanie umowy cywilnoprawnej z konkretnym podmiotem, lecz niezbędnym jest faktyczne wykonywanie przez ubezpieczonego pracy zarobkowej, a więc podejmowanie czynności, które dodatkowo są sprzeczne z celem zwolnienia. Powódka zaś - jak wynika z zeznań powódki - w czasie swojej choroby zastępowana była przez liderkę, która poszukiwała nowych konsultantek, dopełniała wszelkich formalności zaś powódka otrzymywała do podpisu wypełnione formularze. Jediną konsultantką którą powódka osobiście mianowała była jej mama, a więc nie wymagało to dodatkowych czynności ze strony powódki, np. szukania kontaktu, wyjazdów do kandydatów i prowadzenia rozmów celem pozyskania nowej konsultantki.

Ponadto w tym miejscu powołać należy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 25 II 2014r (SK 18/13, cyt. za LEX) w którym wskazano, że art. 17 ustawy z 25 VI 1999r o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w zakresie w jakim stanowi podstawę do utraty prawa do zasiłku chorobowego ubezpieczonego, który wykonywał prace zarobkową, uzyskując wynagrodzenia przekraczające minimalną wysokość wynagrodzenia za pracę, jest zgodny z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 64 ust. 1 i 2, art. 31 ust 3 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu Trybunał podkreślił, że ustawodawca przewidział, że osoby, które są w stanie samodzielnie zarobkować pomimo pozostawania na zwolnieniu lekarskim, nie są w ogóle objęte zakresem prawa do zabezpieczenia społecznego, a także, że przesłanką realizacji tego prawa jest brak środków utrzymania obywateli niezdolnych do pracy ze względu na chorobę. Nie można uznać, że wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia, gdzie powódka jako konsultantka firmy kosmetycznej uzyskiwała miesięczny dochód około 100-150 zł (co wynika z zeznań powódki) stanowi zabezpieczenie środków utrzymania powódki.

N. od powyższego - jedynie na marginesie - należy zaznaczyć, że z materiału dowodowego wynika, iż w spornym okresie ubezpieczona pobierała zasiłek chorobowy z tytułu zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. w B., jak również posiadała tytuł ubezpieczenia jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia w (...) Sp. z o.o. w W. - z obu stosunków były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne do organu rentowego. Organ rentowy mający wiedzę o opłacaniu składek przez dwóch pracodawców, powinien już wtedy podjąć odpowiednie kroki i - w przypadku uznania świadczenia za nienależne - zaprzestać jego wypłacania. Powódka nie może więc zostać obciążona winą za otrzymanie od organu zasiłku chorobowego, w szczególności mając na uwadze fakt, że nie została pouczone o braku prawa do pobierania świadczenia konsekwencjach pobrania świadczenia, które może okazać się nienależnym.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, iż brak było materialnej podstawy odmowy powódce prawa do zasiłku chorobowego, jak również żądania zwrotu wypłaconego świadczenia i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję.

Orzeczenie o kosztach zastępstwa procesowego (punkt II wyroku) znajduje oparcie w art. 98 k.p.c w zw. z §9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z dnia 2015 r., poz. 1804).